

BILDANDE AV FENNINGBERGETS NATURRESERVAT I MALUNGS KOMMUN

Beslut

Länsstyrelsen i Dalarnas län beslutar med stöd av 7 kap 4 § miljöbalken att förklara det område som avgränsats på bifogad karta, bilaga 2, som naturreservat. Området är ett platåberg på ca 744 ha och består av en skogsmyrmosaik med barrnatskog omväxlande med magra myrar på höjdplatån samt gammal granskog i de bördiga sluttningarna. Reservatets slutliga gränser utmärks i fält.

Länsstyrelsen fastställer samtidigt skötselplanen, enligt bilaga 3, med stöd av 3 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken. Naturvårdsförvaltare ska vara Länsstyrelsen i Dalarnas län.

Uppgifter om naturreservatet

Namn	Fenningberget
Kommun	Malung
Län	Dalarna
Församling/socken	Lima socken
Naturgeografisk region	Vågig bergkullterräng
Fastigheter	Del av Husom 2:11; 4:16; 5:6; 9:4; 20:5; 21:1; 22:4 Del av Torgås 2:1; 4:1; 5:5; 5:6; 5:11; 6:4; 7:4; 10:15; 13:1; 15:1; 18:14; 19:1; 20:1; 17:6 Del av Valla 2:5; 2:6
Nyttjanderätter mm	Jakträttsupplåtelse Bergvik skog, Husoms jaktlag, Matsåsens jaktlag
Areal	Total areal: 744 ha Landareal: 735 ha Produktiv skogsmark: 541 ha

Syfte med naturreservatet

Bevara biologisk mångfald

Främsta syftet med reservatet är att bevara det stora väglösa vildmarksområdet med dokumenterat höga naturskogsvärden på bergets platå liksom i de frodiga sluttningsskogarna. Artrikedomen är hög med fynd av en rad hotade arter. Områdets storlek och variation på biotoper ger goda förutsättningar för en fortsatt långsiktigt god bevarandestatus för de arter och livsmiljöer som återfinns här. Det under förutsättning att området lämnas i naturlig utveckling utan skogsbruksåtgärder. Efterliknande av naturliga störningsregimer som brand kan om möjligt, i begränsad skala, ges utrymme för i områdets skötsel.

Tillgodose områden för friluftsliv

Områdets storslagenhet ska kunna upplevas i största möjliga mån utan att naturmiljöerna påverkas i negativ riktning. De biologiska värdena är dock huvudskalet till naturreservatet och sätts därmed i första rummet vid avvägningen mellan olika intressen då föreskrifter och skötselanspråk fastläggs.

Syftet ska nås genom:

Föreskrifter för området

Området skyddas mot rationellt skogsbruk och andra verksamheter som kan äventyra de livsmiljöer samt växt och djursamhällen som är knutna till naturskogen.

För att tillvarata områdets friluftslivsvärden samt att kanalisera densamma ges möjlighet att via befintlig skoterled besöka området. Förutom denna skoterleden samt den likaledes befintliga slogboden vid Morsjön bedöms inte ytterligare anläggningar behöva uppföras.

Skötsel enligt skötselplan

Informationstavlor sätts upp samt skoterled märks upp i terrängen för att vägleda besökande.

För att kontrollera att efterlevnad av föreskrifter sker samt att eventuella störningar eller slitage av områdets naturmiljöer inte uppkommer ska regelbunden tillsyn ske. Dessa kontroller kommer också att ligga till grund för fortsatta ställningstaganden av reservatets föreskrifter och skötselbehov. Även undersökningar över hotade arters bevarandestatus och utveckling kommer att göras.

Skäl för beslut

Prioriterade bevarandevärden

Biologisk mångfald

Områdets storlek och dess naturskogskaraktär är de främsta skälen till beslutet. Här återfinns naturmiljöer och arter som för sin existens måste undantas från alla former av skogliga åtgärder. Branter och raviner har utvecklat skogsmiljöer som gynnat en mängd arter med speciella krav. Variationen i substrat och träddimensioner i kombination med hydrologisk påverkan och lång skoglig kontinuitet har medfört en stor artrikedom, flera av de noterade arterna har en extremt stor hotbild. Långt broktagel, norsk näverlav, broktagel, skuggnål och skuggkraterlav är några av de hotade arter kryptogamer som påträffats. I slutningsskogarna återfinns den till naturskog beroende tretåiga hackspetten. Fenningberget utgör ett viktigt kärnområde för hotade arter i ett omgivande skogslandskap som annars är hårt brukat. Området utgör i ett längre perspektiv en viktig länk för spridningsmöjligheter av de till naturskogen knutna arterna.

Friluftsliv

Området är idag inte särskilt välbesökt av allmänheten. Älgjakten torde vara den största tilldragelsen för området. I viss mån också fiske i några av de små tjärnarna samt periodvis allmänt naturintresserade som besöker området för att uppleva bergets storslagenhet. För framtiden kan förväntas ett större besöksantal då naturreservatet blir känt för allmänheten i större grad. De biologiska värdena är även i fortsättningen överordnade andra värden. Av det skälet kommer skoterbesökande att hänvisas till en uppmärkt led. Skulle det visa sig att störningar på vegetation eller djur- och växtsamhällen i övrigt orsakar påtaglig skada kan tillåtlighet för att färdas med skoter att övervägas. För att bibehålla karaktären av vildmark liksom att värna områdets höga naturvärden kommer inga ytterligare anläggningar att tillåtas vare sig det gäller det rörliga friluftslivet, jaktutövning eller fiskeintressen.

Miljömål

Utifrån regeringens proposition 2000/01:130 tog riksdagen i november 2001 beslut om generations- och delmål för 14 av de 15 miljökvalitetsmål som tidigare antagits av riksdagen. Ett av dessa nationella miljökvalitetsmål heter Levande skogar vilket har ett delmål som säger att ytterligare 320 000 ha skyddsvärd skogsmark i landet ska skyddas som naturreservat till år 2010, räknat från 1998.

Detta beslut om att skydda Fenningbergets naturreservat bidrar till att uppfylla kvalitetsmålen i miljömålet "Levande skogar".

Motiv för bildande av naturreservat

Skyddsform

Områdets naturvärden är sådana att de kräver ett omfattande och långsiktigt skydd för att bevaras och utvecklas. Detta skyddsbehov kan bäst tillgodoses genom bildande av naturreservat.

Beslutet följer de riktlinjer som gäller för länsstyrelsens prioritering av områdesskydd.

Avvägning mellan allmänna och enskilda intressen

Med hänsyn till områdets värden och naturreservatets syften kommer pågående markanvändning att avsevärt försvåras. Länsstyrelsen bedömer att områdets värden bäst ges ett långsiktigt skydd genom bildande av naturreservat. Föreskrifterna är anpassade till naturreservatets syften och värden. De är främst avsedda att begränsa skador på mark samt växt- och djurliv. Vid en avvägning mellan enskilda och allmänna intressen i enlighet med 7 kap 25 § miljöbalken finner Länsstyrelsen att föreskrifterna inte går längre än vad som krävs för att syftet med skyddet ska tillgodoses.

Beslutet är förenligt med hushållningsbestämmelserna för mark och vattenområden enligt 3 kap. miljöbalken

Planeringsbakgrund

Fenningberget har bedömts ha ett regionalt naturvårdsvärde. Det är områdets värde av naturskog som ger detta. I den urskogsinventering som genomförts i landet har Fenningberget fått näst högsta klass (II). Myrarna på berget har av Sjörs fått klass III, vilket är den lägsta klassen skyddsvärda myrar. I Skogsstyrelsens nyckelbiotopsinventering har tre delområden noterats för sina naturvärden.

Reservatsföreskrifter

För att säkerställa syftet med reservatet förordnar Länsstyrelsen att nedan angivna föreskrifter skall gälla. Föreskrifterna gäller utöver vad som gäller enligt lag eller annan författning.

Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för de åtgärder som behövs för att nå syftet med reservatet och som anges i skötselplanen. Detsamma gäller för uppföljning av kvalitetsmål.

A. Föreskrifter enligt 7 kap 5 § miljöbalken om inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden

I naturreservatet är det förbjudet att:

1. anordna upplag, gräva, schakta, dika, dämma eller på något sätt skada mark eller vatten,
 2. avverka skog och utföra skogsvårdande åtgärd samt att upparbeta och ta bort dött träd eller vindfälle,
 3. anlägga mark- eller luftledning, uppföra ny byggnad, mast eller annan anläggning,
 4. gödsla, sprida aska eller använda bekämpningsmedel,
 5. framföra motordrivet fordon i terrängen, gäller både barmark och snötäckt mark, med följande undantag:
 - transportera ut älg med fordon som inte ger skador på mark eller vegetation,
 - framföra skoter på av länsstyrelsen markerade skoterleder då marken är snötäckt,
 - för tjänstemän i sjukvårds-, polis- eller räddningsärende. Insatsen ska omgående anmälas till länsstyrelsen,
 6. uppföra permanenta jaktpass samt röja för sikt- eller skjutgator. Jaktgränser, stigar till jaktpass e dyl. får ej markeras permanent,
 7. jaga annat än älg, rådjur, hare, räv, mink, tjäder, orre och ripa,
 8. bedriva jakt med fälla eller snara. Undantag gäller minkfällor,
 9. upplåta korttidsjakt inom naturreservatet. Eventuella jaktgäster måste medfölja nyttjanderättsinnehavaren,
 10. plantera in växter eller djur,
- Utan Länsstyrelsens tillstånd är det förbjudet att:
11. sprida kalk.

B. Föreskrifter enligt 7 kap 6 § miljöbalken om förpliktelser för ägare och innehavare av särskild rätt till fastigheter att tåla visst intrång

Markägare och innehavare av särskild rätt till marken förpliktigas tåla att följande anordningar utförs och åtgärder vidtas för att tillgodose syftet med reservatet:

1. utmärkning av reservatet, uppsättning av informationstavlor samt anläggning och underhåll av leder och andra anläggningar för friluftslivets behov,

2. skötsel enligt skötselplan såsom röjningar och eventuella naturvårdsbränningar,
3. undersökningar för uppföljning av skötselplanen och reservatets syfte.

I den till detta beslut hörande skötselplanen (bilaga 3) framgår i detalj var anordningar ska utföras och åtgärder vidtas.

C. Föreskrifter enligt 7 kap 30 § miljöbalken om rätten att färdas och vistas inom reservatet samt om ordningen i övrigt inom reservatet

I naturreservatet är det förbjudet att:

1. skada växande eller döda – stående eller omkullfallna – träd, stubbar och buskar,
2. framföra motordrivet fordon i terrängen, gäller både barmark och snötäckt mark, med följande undantag
- framföra skoter på av länsstyrelsen markerade skoterleder då marken är snötäckt,

Utan Länsstyrelsens tillstånd är det förbjudet att:

3. gräva upp växter, plocka mossor, lavar och vedlevande svampar eller samla in djur (t.ex. insekter),
4. genomföra eller bedriva tävlingar, lägerverksamhet och andra större eller återkommande organiserade arrangemang,
5. cykla eller rida.

Motiv till föreskrifter, undantag mm

I *punkterna A1, A3, A4, A5, och A11* förbjuds sådana aktiviteter som kan störa den naturliga utvecklingen hos vegetationstyper och naturskogens växter och djur.

I *punkt A2* förbjuds alla former av avverkningar och skogsskötselåtgärder, vilket är en förutsättning för att områdets naturvärden bibehålls. Denna föreskrift innebär att bestämmelserna i skogsvårdslagen och skogsstyrelsens föreskrifter om bekämpning av skadeinsekter och tillvaratagande av skadad skog inte ska gälla inom naturreservatet. Uppkommer insektskador på skog i anslutning till naturreservatet som en följd av att åtgärder för insektsbekämpning inte vidtagits inom reservatet ska frågan om ersättning bedömas enligt skadeståndsrättsliga regler.

Punkterna A6-A9 reglerar jakten. Punkten A6 reglerar bl.a. jaktpass och dess utseende. Tillfälliga jaktpass av naturmaterial får uppföras. Taköverbyggnad får under jakten bestå av en presenning men denna får ej permanent vara kvar i skogen. Punkt A7 föreskriver för vilka arter som jakt är tillåtligt. Jakt är tillåtligt på de arter vilka är allmänt förekommande i skogslandskapet som helhet eller har historiskt stor jaktlig betydelse för lokalbefolkningen. Efter en samlad avvägning mellan allmänna och enskilda intressen kan en fortsatt jakt på uppräknade vilt anses acceptabelt. Punkt A8 förbjuder jakt med fällor och snara. Jakt med fällor bedöms ej vara av samma starka intresse som annan jakt, utan bedrivs främst i bestandsreglerande syfte. Utgångspunkten bör därför vara att endast tillåta jakt med fällor om det finns skäl att reglera specifika arter. Utestående fällor minskar också upplevelsen av ett ”orört” område och kan upplevas negativt av friluftslivet. Undantag för minkfällor medges för att minkjakt är motiverad ur naturskyddssynpunkt och att fällfångst är den enda realistiska jaktmetoden. Punkt A9 tar upp former av nyttjanderättsavtal gällande jakt. Jaktutövarna inom naturreservatet ska ha en ingående kunskap om områdets naturvärden/skyddsbehov och vilka hänsyn som behövs när det gäller bl.a. jaktens omfattning och utövning.

Punkt A10 förbjuder införsel av främmande arter. Områdets växt- och djurvärld ges därmed förutsättningar att utvecklas naturligt. Undantag medges för den utsättning av fisk som sedan tidigare förekommit och inte påverkar övriga naturmiljöer som skogsmiljöerna och myrkomplexet.

Punkt A11 förbjuder kemisk påverkan på mark- och vatten, påverkan som skulle kunna skada områdets biologiska värden.

Punkterna B 1-B 3 medger att vissa åtgärder får vidtas i reservatet. Länsstyrelsen bedömer att nyttan med dessa åtgärder är avsevärd. De delar som är i restaureringsbehov kräver åtgärder för att höga naturvärden ska uppnås. Information om reservatet samt anläggningar för friluftslivet bedöms idag ofta som högst angeläget för att tillmötesgå det rörliga friluftslivet. Forskning och uppföljning ingår som en naturlig del i reservat av denna karaktär.

Punkt C1 inskränker allmänhetens nyttjande av området. Skogens träd är grunden för reservatets värde och får inte skadas. Matsvamp och bär får givetvis plockas i reservatet.

Punkt C3. Förekomsten av ett flertal värdefulla, ofta rödlistade, organismer motiverar skydd mot sådan plockning och insamling som kan inverka menligt på berörda populationer. Det är dock angeläget att undersökningar och insamlingar som förbättrar kunskapen om reservatets organismvärld kan ske. Normalt bör sådana undersökningar kunna medges under förutsättning att de har ett allmänt intresse, att undersökningsmetoden inte orsakar bestående skada och att resultaten tillgängliggörs.

Punkterna C2, C4-C5. Fler besökare i reservatet är normalt positivt. Naturreservatet består till stor del av lösa jordarter i bäckdalar, sluttningsskogar och myrkomplex. Länsstyrelsen vill med dessa föreskrifter förhindra att reservatets syfte att skydda biologisk värdefulla naturmiljöer inte påverkas negativt. Skotertrafik utanför leden skulle medföra risk för slitageskador på växtligheten liksom utgöra en allvarlig störning på områdets djurliv. Att cykla eller rida kan, om det sker på olämpliga ställen, få förödande konsekvenser för dessa miljöer. Olika organiserade arrangemang kan, om de bedrivs i olämplig omfattning, sätt, plats eller tid, störa andra besökare och negativt påverka naturmiljön. För att kunna inrikta den organiserade verksamheten till en hållbar och miljöanpassad sådan, krävs därför tillstånd. Länsstyrelsen kan då ställa villkor och anvisa passande plats etc. Det är inte förbjudet att tälta i reservatet och inte att elda under förutsättning att man tar hänsyn och inte stör häcknings- och spelplatser och inte skadar växande eller döda träd. Kan man inte ta med sig egen ved går det bra att plocka torra kvistar från marken eller bryta torrgrenar från växande träd utan att de skadas. Däremot får man inte elda med delar av torrakor och stubbar eller liggande döda träd, sk lågor.

Ärendets handläggning

Området är känt sedan mycket långt tillbaka för sina naturskogsvärden. Inventeringar av urskogar 1979-1981 fastslog områdets höga skogliga värden vilket dokumenterades i boken "Dalarnas urskogar". Området har också därefter inventerats i olika omgångar. Skogsstyrelsen har pekat ut tre nyckelbiotoper. Likaså har i Länsstyrelsens regi fördjupade inventeringar skett av området. En avverkningsanmälan år 2002 initierade planerna på att skydda området. Delar av det avverkningsanmälda skogsbeståndet blev därvid beslutat som interimistiskt reservat. Området i sin helhet godkändes för reservatsbildande år 2002 varefter ett skogsvärderinguppdrag lades ut. Informationsmöten skedde samma år med de ca 46 sakägare som berördes av reservatsplanerna. Förhandlingar har sedan dess pågått och har även skett mot olika grupperingar av sakägare. Hösten 2007 återstod endast en fastighet att avtala om varvid Länsstyrelsen i november 2007 remitterade förslag till beslut till berörda sakägare och myndigheter.

Synpunkter har kommit från Lima motorsällskap samt Lars-Åke Bois om ytterligare leder in i reservatet med motivering till kortare färdväg. Synpunkterna lämnas efter en samlad avvägning utan åtgärd. Lima JvK, Matsåsens viltvårdförening, Husoms jaktlag liksom Malungs kommun anför skäl till att jaga efter jakttabellen. Länsstyrelsen anser att en generös hållning redan finns till jakten och som visar sig i de uppräknade jaktbara vilten. Lima Besparingsskog vill ha förslag hur länsstyrelsen tänker ersätta bolaget för användandet av vägen. Eventuella justeringar i andelstal bör utredas och vid behov regleras detta. Frågan överläts till och bevakas av förvaltningsenheten. Övriga synpunkter har mest handlat om redaktionell karaktär vilka har justerats.

Upplysningar

Dispens från föreskrifter mm

Om det finns särskilda skäl får Länsstyrelsen med stöd av 7 kap 7 § miljöbalken medge dispens från meddelade föreskrifter för naturreservatet.

Ersättningstalan

Förhandling om ersättning pågår mellan staten och sakägare. Reglerna för sådan ersättning återfinns i 31 kap. 4, 5 och 13 § § miljöbalken. Av 31 kap. 13 § framgår att sakägare under de förutsättningar som där anges måste väcka talan hos miljödomstolen inom ett år från det att beslutet vunnit laga kraft för att inte förlora sin rätt till ersättning.

Kungörelse

Beslutet ska kungöras enligt vad som anges i 27 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken mm. Beslutet delges också berörda sakägare. Föreskrifterna enligt 7 kap 30 § miljöbalken träder i kraft omedelbart, även om beslutet överklagas.

Överklagan

Beslutet kan överklagas till regeringen, Miljödepartementet, se bilaga 4 (formulär 6).

Beslutande

Beslut i detta ärende har fattats av landshövding Maria Norrfalk.

I den slutliga handläggningen deltog även jurist Gunilla Garbergs, planarkitekt Beate Löfvenberg, antikvarie Agneta Nilsson, tf funktionssamordnare Jemt Anna Eriksson och naturskyddshandläggare Raimo Laurila, den sistnämnde föredragande.

Maria Norrfalk

Raimo Laurila

Deltagit:

Jemt Anna Eriksson
Gunilla Garbergs
Beate Löfvenberg
Agneta Nilsson

Bilagor:

Bilaga 1	Översiktskarta
Bilaga 2	Beslutskarta
Bilaga 3	Skötselplan
Bilaga 4	Överklagningsformulär (till de som delges)

Sändlista: (markägare och sakägare)

Lars Åke Åkerman, Grindtorpsvägen 1, 183 32 Täby
Göte Åkerman, Box 121, 790 90 Särna
Margareta Rogström, Herrhagsvägen 7B, 3 tr, 791 75 Falun
Nils Göran Andersson, Torgås 49, 780 64 Lima
Sara Margareta Renhall, Ö Tandö 4, 780 64 Lima
Lars Larsson, Ö Tandö 4, 780 64 Lima
Lars Jonsson, Torgås 25, 780 64 Lima
Börje Branäs, V Årnäs 51, 780 64 Lima
Sören Branäs, Linjovägen 7, 782 31 Malung
Börje Mojanis, Östra Husom 17, 780 64 Lima
Sten Owe Berg, Södra Rådom 405, 660 60 Molkom
Margareta Lund, Kullbjörken 31, 793 94 Tällberg
Per Ekberg Kyrkbyn 11 8780 64 Lima
Roland Hammar, Björkvägen 14, 669 32 Deje
Bertil Hansson, Torgås 3, 780 64 Lima
Hans Erik Thång, Torgås 20, 780 64 Lima
Jan Olof Päder Mickels ,Odengatan 14, I tr 114 24 Stockholm
Sven Olof Tång, Torgås 26, 780 64 Lima
Inge Karelius,Västra Årnäs 17, 780 64 Lima
Sten Karelius, Skålmo 43, 780 64 Lima
Mikael Karelius, Kyrkbyn 234, 780 64 Lima
Liselott Skogmo, Ungärde 8, 780 64 Lima
Inga-Britt Kratz, Linfänget 2327, 794 33 Orsa
Anne-Maj Karelius, Ungärde 2, 780 64 Lima
Birgitta Höglund-Henryson, Stångtjärnsvägen 110, 791 74 Falun
Kerstin Hammar, Oreberg 138, 468 90 Vargön
Systrarna Bodins stiftelse, c/o Elon Källberg, Lillmogatan 2, 782 31 Malung
Matsåsens jaktvårdsförening, c/oBertil Hansson, Mon 3, 780 64 Lima
Husoms jaktlag, c/o Leif Martinsson, Ö Husom 1, 780 64 Lima
Lima fiskevårdsförening, c/o Sixten Martinsson, Rörbäcksnäs 21,
780 64 Lima

Kopia för kännedom till:

Naturvårdsverket, 106 48 Stockholm
Riksantikvarieämbetet, Box 5405, 114 84 Stockholm
Malungs kommun, Kommunstyrelsen, Box 14, 782 35 Malung
SGU, Box 670, 751 28 Uppsala
Bergsstaten, Slaggatan 13, 791 71 Falun
Skogsstyrelsen, Nygatan 3, 82683 Söderhamn
Naturskyddsföreningen i Dalarna, Länskansli, Kaplansg. 10, 792 32 MORA
Jägareförbundet Gävle-Dala, Krontallsv. 10, 791 55 FALUN
V Fenningbergets vägsamfällighet, c/o Erik Bois, Box 2104, 780 64 Lima
Lima-Husom väg sf, c/o Curt Nygårds, Husom 36, 780 64 Lima